

The background of the slide is a photograph of an industrial facility, likely a chemical plant or refinery. It features a complex network of large, metallic pipes, some of which are insulated with reflective silver material. The pipes are supported by a metal framework and have various valves and fittings. The entire image is overlaid with a semi-transparent blue filter. The text is centered in the upper half of the image.

Strategische aanpak publieke financiering Groene Chemie

EN Zuid

Introductie

Het programma Ketentransitie in de procesindustrie richt zich op het versneld realiseren van initiatieven voor verduurzaming van de chemie op industriële schaal per 2025. De initiatieven bieden zowel op het gebied van technologie ontwikkeling als het valoriseren van opschaling, kansen om drie belangrijke maatschappelijke uitdagingen beet te pakken in de chemie:

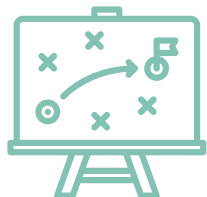
- Elektrificeren van de industrie;
- Biobased grondstoffen voor de chemie;
- Recycling van grondstoffen.

Deze uitdaging is niet eenvoudig, maar komt op een goed moment. De overheid zet op alle geografische schaalniveaus in op verduurzamingmaatregelen tegen klimaatverandering. Om werk te maken van de verduurzaming worden de Europese, nationale en regionale financieringsprogramma's van grote financiële injecties voorzien.

Het programma staat voor de uitdaging welke programmatische aanpak leidt tot de beste projecten en hoe dit pakket gefinancierd kan worden in een tijd waarin het duizelt van de financieringsmogelijkheden. Door u zijn al de eerste negen opschalingsprojecten geïdentificeerd. Uiteenlopend in de TRL-fase waarin zij zich bevinden, en daarmee de korte en lange termijn financieringsvraag. Alle projecten hebben de ambitie gemeen dat zij binnen een aantal jaren tot grootschalige fabrieken willen komen waar commercieel geproduceerd kan worden. Dit geeft structuur aan de uitdaging.

U heeft ERAC gevraagd om het financieringslandschap te schetsen. In dit rapport schetsen wij u een strategische financieringsaanpak om optimaal gebruik te kunnen maken van de beschikbare publieke financieringsmogelijkheden. Op basis van voorgenomen projectideeën en strategieën, wordt daarnaast een overzicht van relevante regelingen gepresenteerd voor de Groene Chemie.

Inhoud

Strategische financieringsaanpak

U heeft ERAC gevraagd om het financieringslandschap te schetsen zodat u deze later langs de projectportefeuille kunt leggen. Hiervoor ontbreekt op dit moment nog essentiële informatie. Wij presenteren dan ook geen uitputtende analyse van de financieringskansen per opschalingsproject, maar wel inspiratie voor bouwstenen richting (Europese) financiering.

Dit geeft zicht op een roadmap hoe effectief gebruik kan worden gemaakt van de beschikbare publieke financiering. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de stappen 'Kennis – Kennissen – Kassa' en de zogeheten 'Stairway to Excellence', een overzicht van financiering in relatie tot type projecten en innovatiefase.

Schets van het huidige financieringslandschap

Dit onderdeel bevat een overzicht van het publieke financieringslandschap, op Europees, nationaal en regionaal niveau. Beschikbare middelen via private investeerders maken geen onderdeel uit van dit overzicht. Iedere regeling is hierbij uitgewerkt in een factsheet met specifieke kenmerken, inhoudelijke criteria en praktische aandachtspunten.

De Europese programma's die nog in ontwikkeling zijn maken onderdeel uit van dit overzicht. De geschetste situatie moet dan ook beoordeeld worden als een momentopname in december 2020, van een landschap dat blijvend in beweging is.

In deze rapportage worden de financieringsprogramma's vetgedrukt weergegeven. Klinkt u hierop, dan wordt u automatisch doorverwezen naar een apart document met de factsheets van de programma's.

Kennis - Kennissen - Kassa

Kennis - Kennissen - Kassa

**Het credo om strategisch op financiering in te zetten is
'eerst kennis, dan kennissen, dan kassa'.**

Door allereerst te bepalen welke kennis een bedrijf onder het programma te bieden heeft en nog zoekt, de vergaande concreetheid in betrokken partijen en activiteiten in kaart te brengen en nuchterheid in omvang van activiteiten en financieringsvraag, ontstaat een basis voor een bestendig inhoudelijk profiel; herkenbaar en met onderscheidend vermogen. Dit profiel vertaalt zich vervolgens naar een beeld van mogelijkheden in het projectenlandschap – en voorkomt 'ad-hoc' inschrijvingen.

De ervaring leert dat de keuze om eerst de blik op het financieringslandschap te werpen snel leidt tot scenario's waarbij de financieringsmogelijkheden, de projecten en de inhoud daarvan gaan bepalen. Dit heeft tot gevolg dat (nog onvolledige) projecten 'toegeschreven' worden naar de eisen van de call, waardoor het project het oorspronkelijke karakter verliest. De uiteindelijke indiening is dan niet meer gebaseerd op een kritische reflectie van de kwaliteiten van het project, maar op een snelle opportunistische blik op overeenkomsten in call teksten. Daarmee wordt de moeite juist contraproductief: veel aanvragen, met weinig projecten met een daadwerkelijk grote slagingskans – veel inzet met beperkt resultaat.

Door eerst te redeneren vanuit kennis en kennissen, passen de projecten bij de signatuur van het programma Ketentransitie in de procesindustrie, zijn zij voorgesorteerd op eisen die financiers stellen en zijn de projecten organisch verbonden met de keten, om ook het maximale hieruit te halen.

Kennis - Kennissen - Kassa

Kennis: projectenportfolio

Projecten die voldoen aan onderstaande criteria komen eerder in aanmerking voor (Europese) subsidie:

- Daadwerkelijke aansluiting bij Europese agenda;
- Gedegen inbedding ambities en beleid boven individueel belang;
- Vergaande concreetheid in betrokken partijen en activiteiten;
- Aantoonbaarheid resultaten (impact indicatoren);
- Uitvoeringsgereed op korte termijn;
- Nuchterheid in omvang van activiteiten en (gevraagde) euro's;
- Aandachtig oog voor business case;
- Adequate projectorganisatie.

Kennissen: regionale en internationale projectpartners

Voor initiatief is het kennen van de 'arena' van relevante partijen van grote meerwaarde in het strategisch inzetten op regionaal en nationale financieringsmogelijkheden.

Om op het Europese toneel een rol te kunnen spelen op het gebied van projecten komt hier echter nog een dimensie bij: voor de meeste Europese programma's – uitzonderingen daargelaten – is het een randvoorwaarde om grensoverschrijdend samen te werken. Een internationaal netwerk is dus onmisbaar. Dit vraagt om het begeven in de juiste netwerken, partneranalyse en het aangaan van strategische partnerschappen.

Kassa: op tijd anticiperen op kansen

1. De blik op financiering begint met het benoemen van diverse ontwikkelingsstadia voor projecten en vat daarbij verschillende mogelijke projectsoorten per stadium samen om een inzicht in de mogelijkheden te bieden.
2. Door dit consequent voor iedere project te doen, kan een koppeling gemaakt worden tussen projecten.
3. De laatste stap is het financieringsveld optimaal positioneren ten opzichte van uw projecten individueel, maar vooral ook in combinatie met elkaar.

Stairway to Excellence

Stairway to Excellence

Om het financieringslandschap overzichtelijk te houden, dient grofweg in drie tredes te worden gedacht. Die zijn in de Stairway to Excellence benoemd. Een overzicht van financiering in relatie tot type projecten. Van faciliterende projecten (zoals testcentra) tot onderzoeksprojecten en innovatieprojecten.

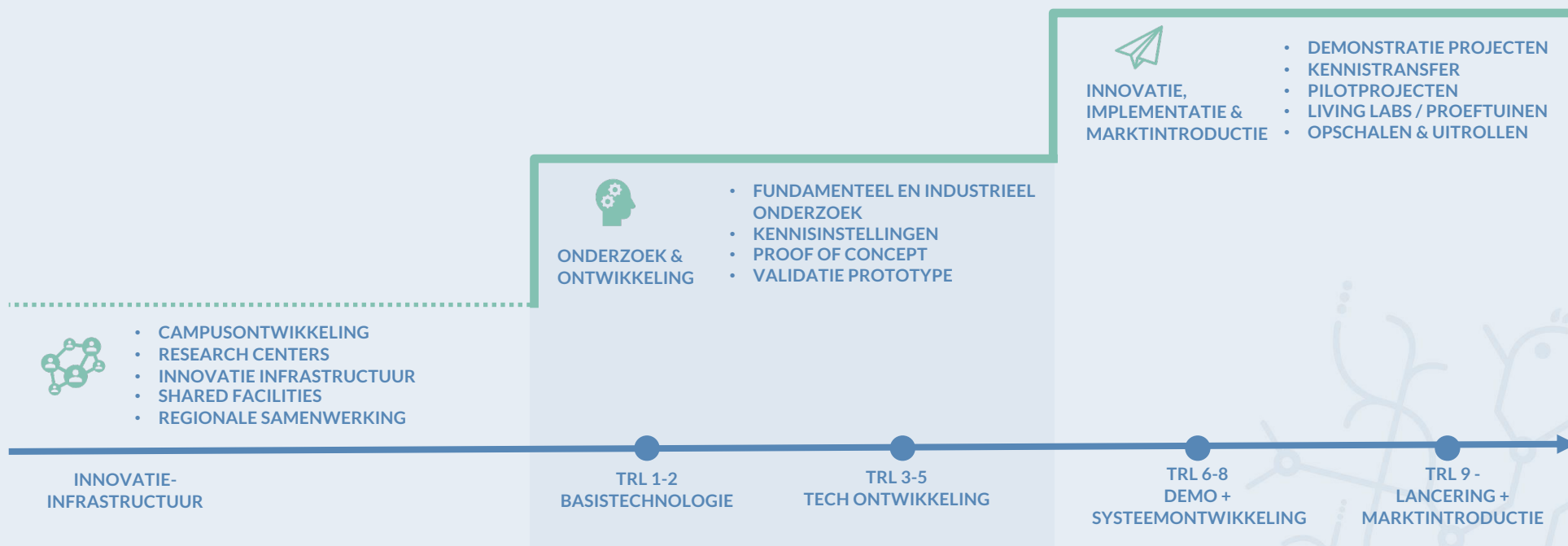
Beschrijving projecten die er zijn, in diverse stadia van ontwikkeling

De meeste programma's starten niet 'from scratch', maar bouwen voort op sterkten die er al zijn. In het programma Ketentransitie in de procesindustrie zijn nu al negen opschalingsprojecten geïdentificeerd. Daarbij is een eerste inschatting gemaakt van de stadia waarin het project zich bevindt, en de fases die nog doorlopen moet worden (haalbaarheid, TRL-niveau etc., klaar voor commerciële productie).

Om een goede koppeling te kunnen maken met het financieringslandschap op individueel projectniveau, helpt een duidelijk beeld welke activiteiten uitgevoerd gaan worden en met wie, wat voor kostensoorten hiermee samenhangen, de hoogte van de kosten en financieringsbehoefte, uitgezet in de tijd. En ook aandacht of de elementen ten aanzien van het technisch, economisch en financieel perspectief in de business case in voldoende mate uitgewerkt zijn. Een belangrijke constatering is dat het plaatje op individueel projectniveau nog niet (overal) compleet is. Binnen het programma wordt momenteel het gesprek gevoerd met de negen projecten. Wij adviseren de nadere detaillering op activiteit-, kosten- en partnerniveau hierin mee te nemen.

Een goede inschatting waar de initiatieven staan en welke stappen er nog gezet moeten worden heeft namelijk ook zijn weerslag op de geloofwaardigheid van het programma ('Initiatieven opgeschaald naar industriële schaal in 2025'), de activiteiten die vanuit het programma moeten worden ondernomen en kansen voor financiering van de projecten.

Stairway to Excellence: Toelichting

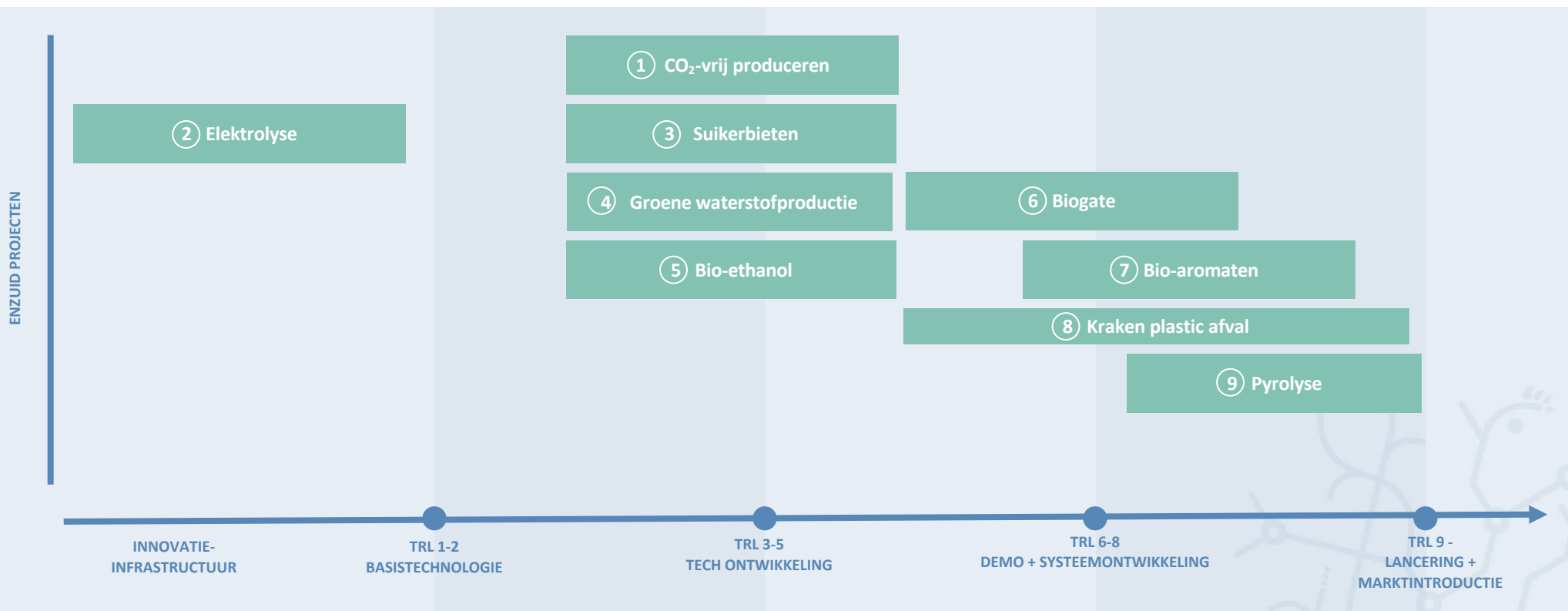
Stairway to Excellence: nu

De volgende twee afbeeldingen plotten de opschalingsprojecten in de Stairway to Excellence; waar zij nu staan en waar zij naar toe willen groeien. Een voorzichtige inschatting van onze kant, op basis van beperkte informatie. De meeste projecten zitten nog in een fase waarin eerste bevestiging van techniek op pilotschaal heeft plaatsgevonden en staan nu voor de uitdaging de technische, organisatorische en economische aspecten van de business case nader uit te werken. Vraagstukken als locatie, samenwerkingspartners, lange termijn garanties afnames, zijn enkele voorbeelden waar partijen nu onderzoek naar doen. Dit zijn de juiste stappen om te zetten. Activiteiten waar beperkte financieringskansen voor zijn, maar waar ondersteuning van de regionale triple helix partners, waaronder de ENZuid-partners (Economische Samenwerking Zuid-Limburg, Keyport, Crossroads Limburg, Brainport Eindhoven, AgriFood Capital, Midpoint Brabant, REWIN, Economic Board Zeeland) en investor readiness programma's van de regionale ontwikkelmaatschappijen, een belangrijke rol kunnen vervullen.

Ook publieke financiers verwachten in de TRL fases 6-9 een grote mate van maturity van het project. Het inzicht bieden in de business case en besparingen in CO₂ zijn bij alle innovatieprogramma's toetsingscriteria. Hoe groter het bedrag aan financiering, hoe hoger de eisen die hieraan worden gesteld. Zo vraagt **OPZuid** om een business case die zij door deskundigen uit de markt laten toetsen. En vraagt het **Innovation Fund** al om het bijvoegen van haalbaarheidsstudies (max. 80 pagina's), business plan (25 pagina's, evt. op basis due diligence rapport) en mathematische CO₂ -berekeningsmodellen ter onderbouwing. De stappen die nu gezet worden om dit op projectniveau inzichtelijk te maken, gaan zich dus uitbetalen zodra het gesprek met (publieke) financiers wordt aangegaan.

ENZuid projecten op TRL-schaal:

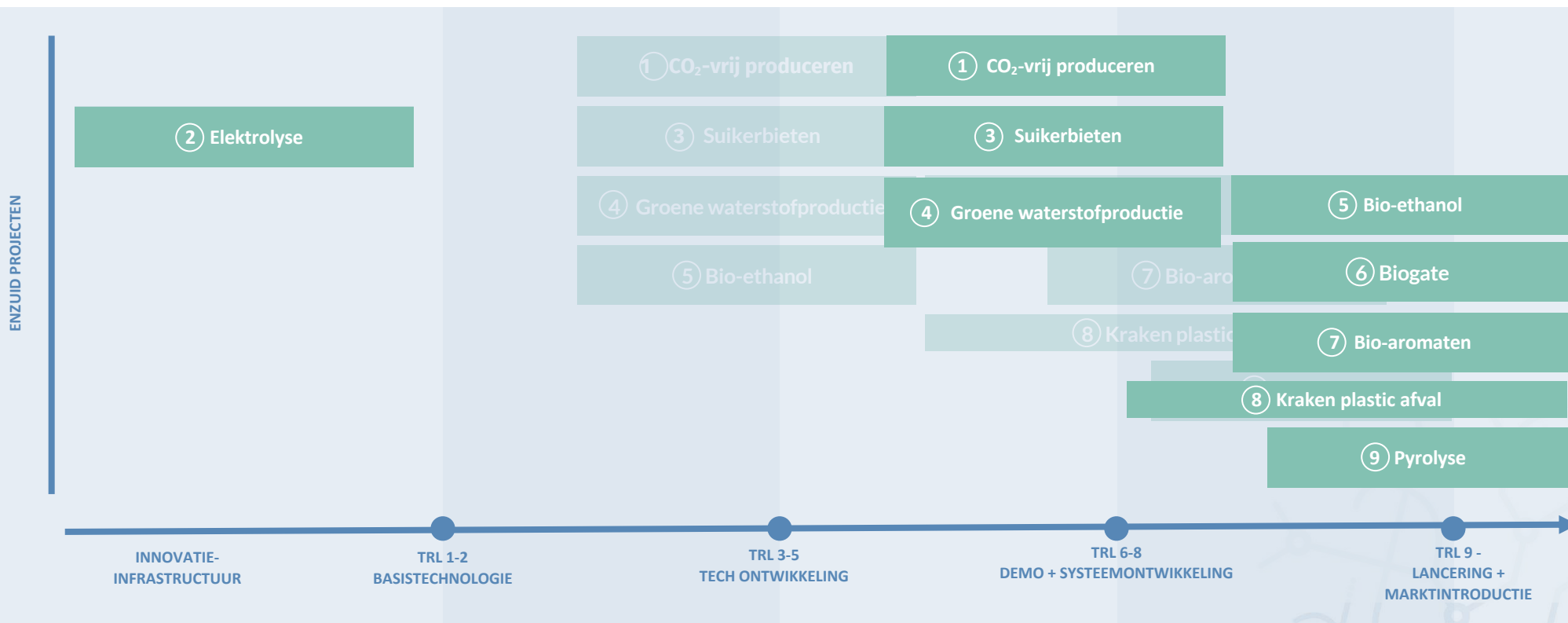
2020

- 1 CO₂ -vrij produceren van waterstof en etheen uit methaan en stookgas
- 2 Standaardisatie van elektrolyseersystemen
- 3 Suikerbieten als chemie-grondstof
- 4 Groene waterstofproductie middels vergassing van getorreficeerd afvalhout
- 5 Bio-ethanol productie op basis van bagasse pellets

- 6 Biogate: Bio-ethyleenoxide productie uit bio-ethanol
- 7 Specialty bio-aromaten productie uit hemicellulose
- 8 Kraken van plastic afval
- 9 Crackerfeed uit afval plastic middels pyrolyse

ENZuid projecten op TRL-schaal: 2023 - 2025

- ① CO₂ -vrij produceren van waterstof en etheen uit methaan en stookgas
- ② Standaardisatie van elektrolyseersystemen
- ③ Suikerbieten als chemie-grondstof
- ④ Groene waterstofproductie middels vergassing van getorreficeerd afvalhout
- ⑤ Bio-ethanol productie op basis van bagasse pellets

- ⑥ Biogate: Bio-ethyleenoxide productie uit bio-ethanol
- ⑦ Specialty bio-aromaten productie uit hemicellulose
- ⑧ Kraken van plastic afval
- ⑨ Crackerfeed uit afval plastic middels pyrolyse

Financieringslandschap

Financieringslandschap

Het volgende overzicht toont de financieringsprogramma's die relevant zijn voor de thema's Elektrificatie, Biobased en Recycling. Daarbij is op uw verzoek ingezoomd op de fase vanaf TRL 6/7. De kenmerken en praktische vereisten zijn in de factsheet per financieringsprogramma uitgewerkt.

Een landkaart, met een voorbehoud

Op het Europese toneel heeft de discussie over de langetermijn-begroting van de EU voor vertraging gezorgd in de goedkeuring en daarmee opstart van de Europese financieringsprogramma. De ontwikkeling is achter de schermen wel doorgegaan, en waar mogelijk zijn al voorbereidingen getroffen voor de opening van de programma's. Daadwerkelijke calls, openstellingsmomenten en deadlines zijn nog niet, tot zeer beperkt te geven. Uiteraard brengen wij zodra de kalender zich vult, de data voor u in beeld.

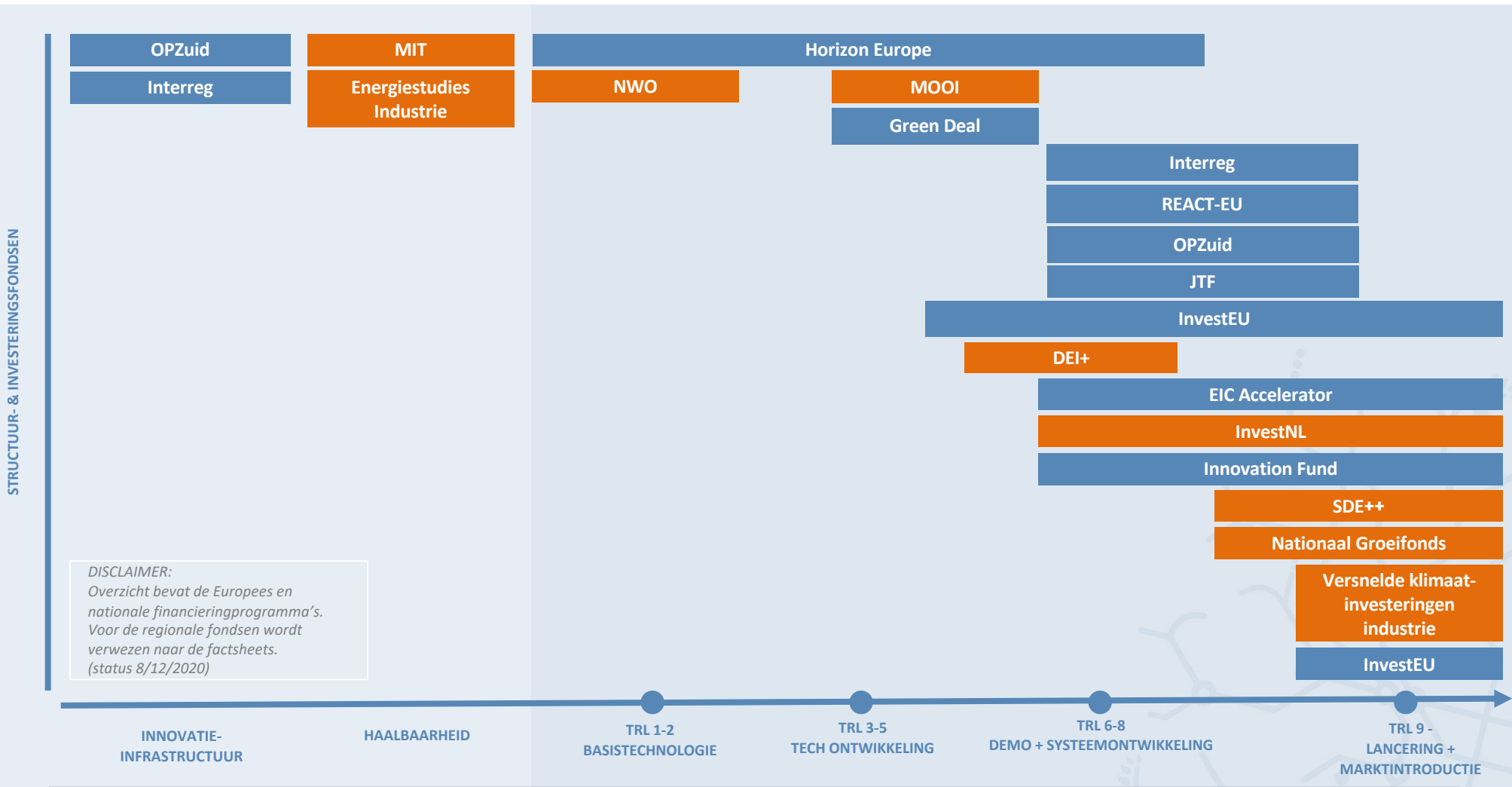
Financieringslandschap

Europese financiering heeft echter een ‘organisationeel geheugen’. In andere woorden: de manier van uitvoering werkt al een aantal jaren op een soortgelijke manier, waardoor de kans op radicale veranderingen zeer gering is. De ervaringen uit het verleden zijn dus belangrijke lessen voor de (nabije) toekomst.

Een landkaart, waar nieuwe eilanden aan worden toegevoegd

Specifiek hierin te benoemen zijn **React-EU**, **Just Transition Fund** en **Recovery and Resilience Fund (RRF)**. Recente fondsen die de lidstaten financiële steun bieden om de publieke investeringen en hervormingen in de nasleep van de COVID-19-crisis op te voeren. Momenteel worden deze programma's uitgewerkt. In casus RRF moet nog besluit worden genomen of Nederland gebruik gaat maken van dit fonds. Daarbij kennen REACT-EU en JTF (voor een deel van de JTF-middelen) wel de nadrukkelijke opgave om de middelen snel te beschikken in projecten die voor eind 2023 alle kosten realiseren. Kortom, een speelveld in beweging, met kansen en uitdagingen.

Toelichting: Stairway to Excellence Chemie

Strategisch naar financiering kijken

Hoe kan op een strategische wijze gebruik worden gemaakt van dit financieringslandschap?

De uitdaging is om vanuit de praktijk, de projecten, in 'bids' te denken richting financiers. Is het slim een project stand-alone te financieren? Wat is de overkoepelende paraplu van projecten, waardoor het logisch is voor financiers om projecten te financieren? Waar kunnen combinaties worden gemaakt die risico's voor betrokken investeerders verkleinen? Door vanuit een financieringsbril naar de projecten te kijken, kunnen slimme verbindingen worden gemaakt.

Om dat mogelijk te maken, is de uiteenrafeling van programma en projecten zo cruciaal want financiering vindt altijd plaats op concreet activiteitsniveau. Met die bril is het dus belangrijk om verbinding te zoeken tussen de projecten, om te voorkomen dat vanuit het ENZUID-programma diverse biobased projecten afzonderlijk naar de dezelfde subsidieregeling worden toegeleid waar initiatieven uit Limburg en Noord-Brabant met elkaar concurreren en slechts één van de twee geselecteerd wordt. Daarmee heeft het programma een succes, maar ook een project dat buiten de boot valt. Dat past niet bij een programma dat een transitie in de keten op gang wil brengen, waarbij alle puzzelstukjes van belang zijn.

Zet daarom in op 'bundel waar het kan'. Er zijn meer kansen dan u denkt.

Financier een programmaliijn in één keer

Bundel waar het kan. We illustreren deze bouwsteen aan de hand van een voorbeeld.

Het thema Elektrificatie kent momenteel twee opschalingsprojecten (Brightsite, DOW) en het thema Biobased één opschalingsproject (BrightH2), allen rondom waterstof. Brightsite en BrightH2 willen ieder met hun eigen techniek groene waterstof produceren. Alvorens op te schalen zijn nog onderzoek- en ontwikkelstappen nodig, waaronder uitdagingen in de engineering. DOW zet in op een standaardiseringsproject voor elektrolyzers, door in een testomgeving op te schalen naar een 2 a 3 MW elektrolyser bij een industriële gebruiker zodat partijen uit de keten kennis kunnen opdoen van inpassing van elektrolyzers in een industriële omgeving. Een project dat in eerste analyse een fieldlab-uitstraling heeft, vooral gericht op het verspreiden van kennis naar andere bedrijven.

Om het hoge ambitie niveau weer te geven dat Europese financieringsprogramma's nastreven, wijzen we ter illustratie ook op de Green Deal call, met momenteel een call voor het ontwikkelen en testen van een 100MW elektrolyser.

Drie belangrijke ontwikkelingen, alle drie op het onderwerp waterstof om de (chemische) industrie te elektrificeren. Ieder met een eigen financieringsvraag voor de korte en lange termijn, die per project wordt aangevlogen. Is het mogelijk hier voor de korte termijnfinanciering een mandje van te maken? Kennen de projecten in tijd en activiteiten voldoende synergie? Is een project voorstelbaar waarin via drie actielijnen gewerkt wordt aan innovaties in de duurzame opwek van waterstof en de directe toepassing daarvan in de chemische industrie dat bijdraagt aan de elektrificatiedoelstelling?

Financier een programmaliijn in één keer

Hoe zou dat eruit kunnen zien?

Een project dat drie actielijnen kent:

- **ACTIELIJN 1 - Concrete pilotprojecten:** Hierin landen concrete pilotprojecten van Brightsite, BrightH2 en DOW, eventueel nog aangevuld met pilotinitiatieven die bijdragen aan dit thema.
- **ACTIELIJN 2 – Ecosysteem Ketensamenwerking:** Een breder programma voor de opbouw van een ecosysteem rondom het thema. Nieuwe bedrijven toevoegen aan het netwerk, nieuwe pilots omarmen en verbinding maken in de keten en met andere initiatieven buiten de regio (Rotterdam, Groningen). Een vraagstuk dat separaat niet onder een financieringsprogramma valt maar hiermee gekoppeld het verschil maakt om individuele ontwikkelingen te vertalen naar een voorsprong voor alle relevante partijen in de regio.
- **ACTIELIJN 3 - Toolbox voor ondernemers:** Delen van de kennis, ervaringen en toolbox voor het toepassen van een elektrolyser en biobased-opgewekte waterstof in een industriële omgeving richting geïnteresseerde (Europese) partijen. Niet alleen op techniek en proces, maar ook aanpalende aspecten als regelgeving, financiering en business case.

Kassa

Samenvattend, financiering van niet alleen de pilots, maar een breder programma en governance. Komt een bundeling voor financiering in aanmerking? Jazeker, zo is het **IPCEI-initiatief** erop gericht om een bundeling te maken op Europees niveau van waterstofprojecten en deze te financieren. De aanmelding voor dit programma is helaas in september gesloten. Hiervoor is door ENZUID geen aanmelding gedaan. Het is nog onduidelijk hoe het programma zijn verdere uitwerking krijgt, en of nog kan worden aangehaakt via partners die wel aangemeld zijn. Dit onderstreept het belang om tijdig goed gepositioneerd te zijn voor financieringskansen.

Relevanter voor de korte termijn is om in een dergelijke bundeling richting **JTF** te positioneren. Voor JTF zijn de middelen inmiddels over de Nederlandse regio's verdeeld, maar volgt nu het moment van verdere uitwerking. Dit vraagt om een aanvulling op de bestaande lobby vanuit ENZUID om in het uit te werken programma en de daarmee samenhangende subsidieregeling de opening te bieden voor een provincieoverstijgend initiatief in deze gedachteliijn.

Financier de ketenoplossing

Publieke financiers richten hun programma op één of meerdere maatschappelijke uitdagingen en financieren via een diversiteit aan projecten de oplossing voor deze uitdaging. Hoe groter de versnippering van projecten, hoe meer de oplossing moet komen van kleine puzzelstukjes. Benut de bundeling van projecten die het programma bij elkaar brengt in de zoektocht naar financiering. Bundel projecten die gezamenlijk een ketenoplossing bieden voor een maatschappelijke uitdaging. Juist in een programma gericht op ketentransitie, biedt dit kansen voor financiering.

Kassa

Twee biobased projecten in het portfolio richten zich op bio-ethanol. In het ene project wordt Bio-ethanol geproduceerd op basis van bagasse pellets. In het tweede project wordt Bio-ethyleenoxide geproduceerd uit bio-ethanol, een project dat daarmee een afzetmarkt biedt voor producenten van bio-ethanol. Hebben deze projecten daarmee voldoende samenhang om in gezamenlijkheid gefinancierd te worden? Beiden hebben nog een stap te zetten alvorens de grootschalige investeringen in de proeffabriek plaatsvinden. Wat zijn de volgende ontwikkelstappen van deze projecten, en kunnen die gezamenlijk worden gefinancierd via [REACT-EU](#)?

Kennis en Kennissen

REACT-EU zal naar hoge waarschijnlijkheid gaan werken met een first-come-first-serve. Dit betekent dat in het tweede kwartaal van 2021 het project indieningsrijp moet zijn uitgewerkt. Hiervoor verwijzen we terug naar de belangrijke onderdelen uit het onderdeel 'Kennis'. ENZUID staat al in contact met de verantwoordelijken voor het REACT-EU programma. Zo kunt het project aandragen voor de projectenlijst en zorgt u ervoor dat u tijdig bekend bent met de specifieke voorwaarden, die momenteel nog nader uitgewerkt worden.

Bouwsteen 2

Financier de ketenoplossing

In aanvulling op de Stairway to Excellence geeft onderstaande tabel een grove indeling welke programma's aansluiten bij welke fase en kostenomvang. Zowel voor individuele projecten, waaronder wij ook projecten verstaan die in een samenwerkingsverband van partijen wordt uitgevoerd, als bundeling van dergelijke projecten onder één paraplu richting een investeerder.

<i>Stadium</i>	<i>Individueel project</i> <i>(kan samenwerkingsverband zijn)</i>	<i>Bundeling projecten</i>
Haalbaarheid	MIT; Energiestudie Industrie; Investor readiness programs; ondersteuning intermediare programma's stakeholders	
Pilots & R&D < 5 mln. kosten	DEI+; MOOI; REACT EU – OP ZUID; Green Deal; Interreg Fondsen ROM's, Innovatiekrediet	JTF REACT-EU OP ZUID IPCEI
Demo < 7,5 mln kosten	DEI+; REACT-EU; OP ZUID; Green Deal; Innovation Fund (small projects) Interreg; Fondsen ROM's	IPCEI JTF
Demo > 10 mln kosten	REACT-EU; JTF; Innovation fund (large projects); Green Deal; InvestNL; Fondsen ROM's	InvestNL Groeifonds JTF IPCEI
Opschaling > 30 mln. (risicokapitaal)	InvestNL; SDE++ ; Versnelde klimaatinvesteringen industrie; Fondsen ROM's	InvestNL InvestEU/EIB Groeifonds
Innovatieinfrastructuur (subsidie/risicokapitaal)	OP ZUID Interreg Green Deal	

Financier de ketenoplossing

Kassa 2

Onder het thema Recycling wordt in het project 'Crackerfeed uit plastic afval middels pyrolyse' diverse partijen aan elkaar gekoppeld die zich richten op het produceren van crackerfeed uit plastic afval. Hier wordt al de verbinding gelegd om van twee partijen op te schalen naar meerdere initiatieven om massa te maken. Welke link kan er in dat kader gelegd worden met het project 'Kraken van plastic afval'? Is er een gezamenlijke propositie te maken, die daarmee aantrekkelijk wordt voor het **Nationale Groeifonds**? Het gaat in beide projecten om technieken die zich nog niet op commerciële schaal bewezen hebben en een output opleveren die nog niet direct concurrerend is in de huidige markt maar juist hun effect hebben in de bijdrage aan de klimaatdoelstellingen en het verdienvermogen van Nederland.

Het Groeifonds verstrekt projectfinanciering gericht op investeringen met een publiek belang die ten dienste staan van het verdienvermogen van Nederland, maar waarop geen voldoende privaat rendement kan worden behaald. Het fonds heeft geen revolverend karakter en geen rendementsdoelstelling. De investeringen betalen zich daardoor niet uit in de vorm van financieel rendement voor investeerders, maar in groter verdienvermogen van de samenleving als geheel. Projecten moeten een investering hebben van minimaal 30 miljoen euro en de bijdrage moet additioneel zijn aan private investeringen.

Het Groeifonds gaat projecten steunen die bijdragen aan de ambities op het gebied van klimaat. Projecten moeten een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) maken. Daarin zal met een interne prijs per ton CO2 gerekend worden. Initiatieven die een bijdrage leveren aan de reductie van broeikasgasemissies maken zo een grotere kans bij het Groeifonds.

Zijn de initiatieven wel in staat voldoende rendement te maken, dan kan **Invest-NL** instappen. Invest-NL richt zich op rendabele bedrijven en projecten die zich richten op maatschappelijke transitie-opgave en groei. Deze partijen kunnen in beginsel bij Invest-NL terecht als financiering door marktfalen niet tot stand komt. Combinatie van initiatieven onder één paraplu maakt het ook voor investeerders als Invest-NL interessant om risico's te spreiden

Samenwerken voor Europese subsidiekansen

Bundelen waar het kan, betekent ook gerichte projectfinanciering voor één project als dat niet kan. Gerichte financiering is voor specifieke activiteiten logisch en de meest voor de hand liggende route. Voor het goed positioneren richting financiers is het echter van belang in welke mate wordt samengewerkt en op welke schaal (regio, nationaal of Europees) deze samenwerking vorm krijgt.

Regionale samenwerking

REACT-EU en **OPZuid** dragen bij aan R&D-activiteiten, pilots en demonstratieprojecten die in samenwerkingsverbanden van ondernemers, kennisinstelling en/of overheid worden uitgevoerd. Waarbij voor de schaal van samenwerking gekeken wordt naar de regio, in dit geval met partners uit de regio Zuid-Nederland. Samenwerking die vorm krijgt doordat iedere partij voor eigen rekening en risico in het subsidieproject deelneemt. Dit vraagt in de projectontwikkeling dus al scherpe afbakening tussen partijen die meedoen als subsidiepartner, partijen die ingehuurd worden als derden en partijen die het project op andere manieren ondersteunen (in kind, kennis of financiering).

Nationale samenwerking

Op nationale schaal zijn er met **DEI+** en **MOOI** programma's die aansluiten op het thema Groene Chemie. Deze programma's vereisen samenwerking, die regio-overstijgend mag zijn. Voor het JTF-programma is nog onduidelijk op welk niveau samenwerking wordt vereist.

Samenwerken voor Europese subsidiekansen

Europese samenwerking

In geval van samenwerking met Europese partners komen programma's als **Interreg (Vlaanderen-Nederland)** en **HorizonEurope** in beeld. Specifiek hierin te benoemen is het **Green Deal**-programma, dat onder HorizonEurope valt. Dit bredere programma richt zich ook specifiek op de industrie en circulaire economie. De Green Deal call bevat zogeheten 'Research & innovation actions'. Dat betekent dat een toelaatbaar traject ten minste uit drie partners uit drie verschillende lidstaten moet bestaan. Daarnaast moeten plannen altijd een aanpak bevatten rond het verspreiden en breed beschikbaar stellen van de nieuwe opgedane kennis aan andere partijen in Europa.

Benut kansen op het Europese toneel

De GreenDeal richt zich in de huidige calls op de fase tot TRL 7. Op basis van de ambities van uw programma is de verwachting dat projecten doorgaans al in een verder stadium zijn. Dit is echter een aanname, mogelijk blijkt uit de verdieping die momenteel loopt, dat niet alle projecten al zover zijn. In dat geval biedt de Green Deal gerichte kansen voor opschaling naar TRL 7. De Green Deal is pas recentelijk gestart met een groot ambitieniveau. Dit vertaald zich mogelijk in de toekomst in calls die beter aansluiten bij latere TRL levels van de projecten of innovatie-infrastructuur die nodig is.

In de beschrijving van de projecten komt de internationale samenwerking nu nog niet terug. Gezien de nauwe banden van de chemie sector in Zuid-Nederland met Antwerpen en Noordrijn-Westfalen (ARRRA-regio), zijn de kansen voor grensoverschrijdende samenwerking aanwezig. Breng de Europese samenwerkingskansen in kaart voor de projecten en benut daarmee de kansen op het Europese toneel.

Combineer risicokapitaal met Innovation fund-subsidie voor proeffabrieken

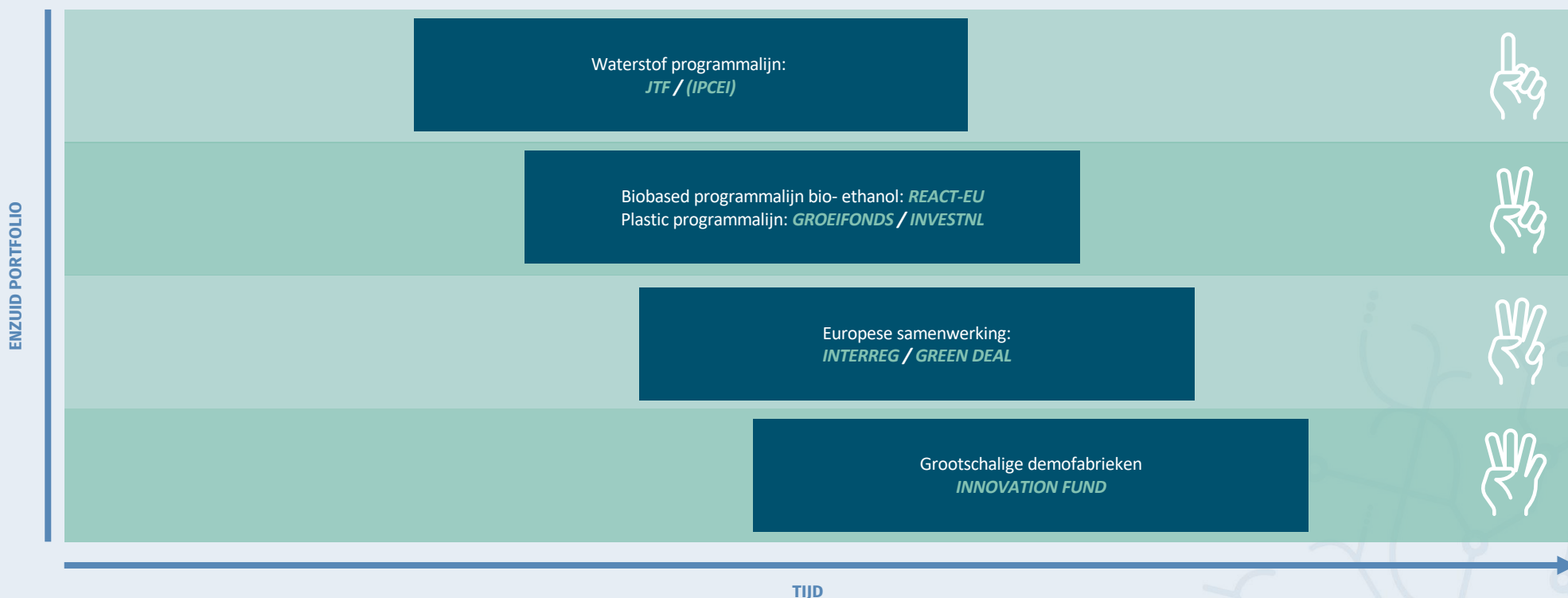
ENZUID werkt al samen met private investeerders, de regionale ontwikkelingsmaatschappijen, RVO en InvestNL. Daarmee zijn de nationale en regionale partners die risicokapitaal kunnen verschaffen aan boord. Deze investeerders kunnen gezamenlijk proposities financieren om hun risico's te verkleinen. Daarbij kan in de demonstratiefase het risico toch nog hoog worden geacht, bijvoorbeeld voor projecten met hoog technologische risico's. Dan kan subsidie soms de katalysator zijn om een project op weg te helpen en andere investeerders over de streep te trekken.

Op Europees niveau biedt het blenden van risicokapitaal en subsidie, kansen. Hier lichten we het **Innovation Fund** uit. Een Europees programma maar open voor individuele aanvragers of samenwerkingsverbanden op regionale schaal. Het fonds steunt projecten die hoogwaardige innovatieve technologieën demonstreren (proces of product), die voldoende volwassen zijn en een groot potentieel hebben om broeikasgassen te reduceren. Daarbij biedt het fonds financiële steun afgestemd op de marktbehoefte en risicoprofiel van het project, in de fase dat ook additionele publieke en private financiering wordt aangetrokken. Het Innovation Fund ondersteunt in deze fase nog met subsidie die kan oplopen tot 60%.

Het Innovation Fund biedt in de huidige call (deadline 20 maart 2021) mogelijkheden voor projecten met een CAPEX tussen de 2,5 en 7,5 miljoen euro. Daarnaast biedt het fonds in de toekomst mogelijkheden voor grootschalige projecten met een CAPEX vanaf 7,5 miljoen euro, zonder nadere bovengrens aan de kosten. De call voor grootschalige projecten is het najaar 2020 gesloten, maar wordt wel weer verwacht.

Het gaat dus om hoogwaardige, innovatieve doorbraaktechnologieën, die voor de eerste keer gedemonstreerd worden. Daarbij moet het project stevigheid laten zien in planning, business model en de financiële en juridische structuur. Om kansrijk te zijn voor de call die 20 maart 2021 sluit, moet een project die stevigheid nu al kunnen laten zien. Meerdere openstellingen vanuit dit fonds zijn voorzien de komende jaren, waardoor projecten hier naartoe opgewerkt kunnen worden.

Roadmap: op tijd anticiperen op de kansen van de toekomst

Roadmap

Op tijd anticiperen op de kansen van de toekomst

De bouwblokken schetsen hoe een roadmap eruit zou kunnen zien om projecten uit het projectportfolio te financieren. Van het bundelen van projecten richting publieke financiers, tot blending van financiering op individueel projectniveau.

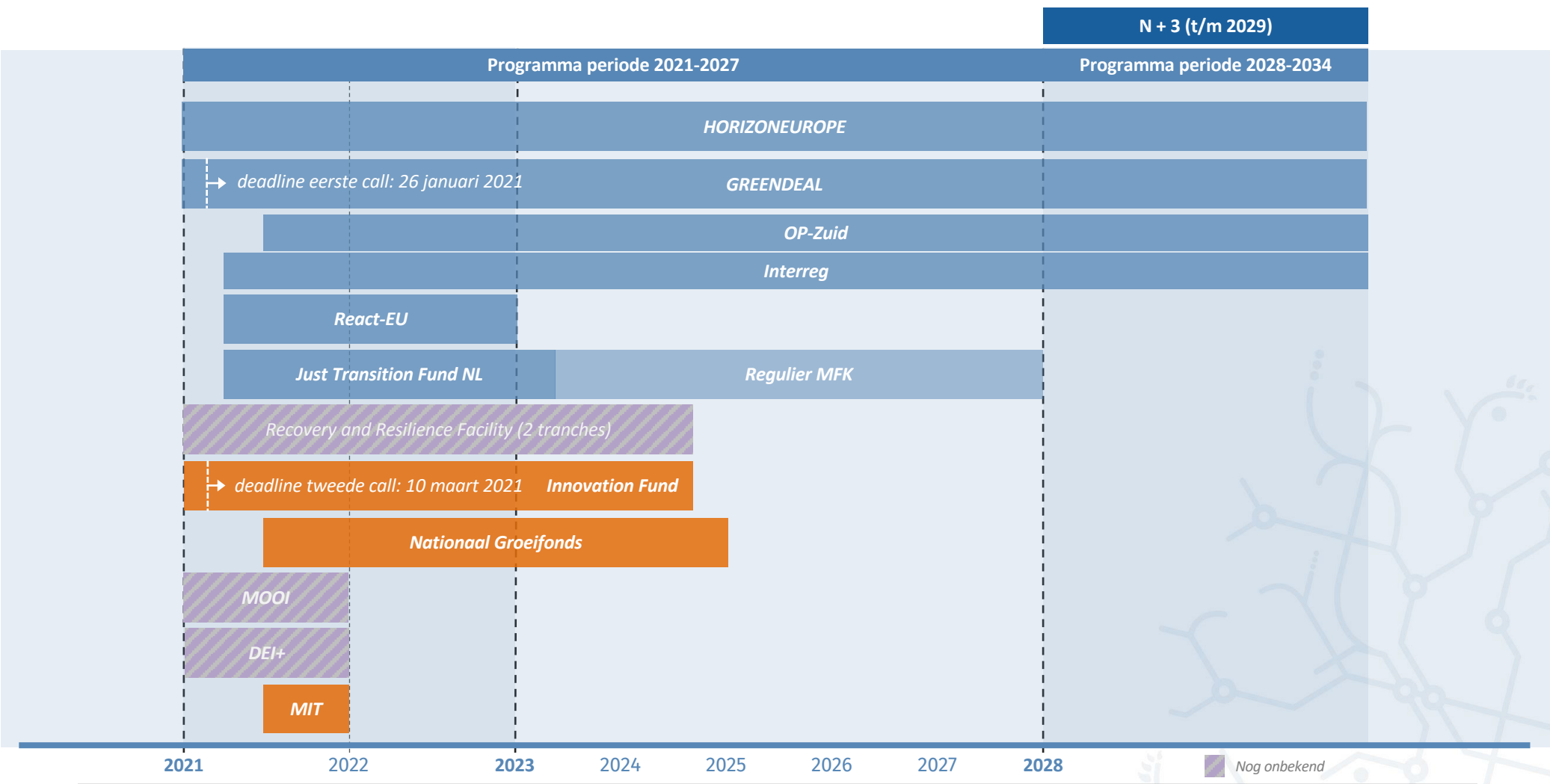
Doordat het landschap in Europa nog in beweging is, laten openstellingsdata en specifieke calls nog op zich wachten. Hoewel dit een contradictie kan lijken, is hier sprake van een luxe. Een luxe omdat daarmee de voorbereidingstijd ruim is om een goed projectvoorstel te ontwikkelen. Veel projectontwikkeling vindt plaats tegen de deadline in.

Kwaliteit boven kwantiteit

Het opstellen van een subsidieaanvraag is een complexe en tijdrovende taak. Het advies is dan ook om zo vroeg mogelijk te starten met de uitwerking van het project en genoeg tijd te nemen om een overtuigend voorstel op papier te zetten. Begin bij voorkeur een half jaar voor de geplande projectstart. Bovendien is de concurrentie bij diverse subsidieregelingen groot en alleen kwalitatief de beste aanvragen maken kans. Daarom moet het doel van een subsidieaanvraag een 8,5 zijn, niet een 6+.

Door nu al voorbereidingen te treffen voor de aankomende openstellingen, te weten wat er van een project gevraagd wordt, vergroot je als consortium de kans op een positieve aanvraag.

Tijdlijn financieringsprogramma's

Financieren programma

ENZUID en haar partners bouwen aan een actieagenda voor het programma Ketentransitie in de procesindustrie. Een programma ordent namelijk verantwoordelijkheden. Het is een enorme taak om op projectniveau steeds weer het consortium aan te jagen, verantwoordelijkheden en taken te verdelen. Indien het commitment op programmaniveau kan worden vastgelegd, zijn de projecten vaak makkelijker te regisseren, uit te voeren en te financieren.

Hoe financier je je programma-organisatie

De geïdentificeerde publieke financieringsprogramma's financieren projecten, geen organisaties. Het financieren van een programma Ketentransitie in de procesindustrie met subsidies is dus een uitdaging. Daarbij zien we drie mogelijkheden

1. Financiering door stakeholders van het programma

Een financiële bijdrage van stakeholders van het programma om de kosten die samenhangen met de uitvoer van het programma te bekostigen.

2. Bundeling

Governance onderdeel maken van de totale propositie van een bundeling van projecten (zie bouwsteen 1).

3. Projectfinanciering

Bij ieder (Europees) project een deel van de kosten, bijvoorbeeld inzet van een projectleider vanuit het programma, meefinancieren.

Financieren programma

Wat doet het programma wel, maar wat doet het programma ook niet?

Kiezen in een programma betekent ook iets anders niet kiezen. Het is voor een effectief te sturen programma met impact van belang dat de afbakening helder is. Er zijn ontzettend veel pilots en projecten die onder het thema Groene Chemie passen, maar niet ieder project past onder het thema Elektrificatie, Biobased of Recycling. Er zijn ontzettend veel financieringsvragen maar er is een groot verschil in het financieren van een project of financiering van de opbouw van een bedrijf. Het is dus van belang aan te geven waar het programma eindigt en dus ook de rol van de diverse programmapartners.

Voor de 'kassa' brengt dit ook de scherpste die nodig is. Subsidieprogramma richten zich niet op de opbouw van een bedrijf maar op financiering van een project. (Publieke) investeringsfondsen bieden hier wel kansen toe, veelal in de vorm van leningen en/of participatie. Het ontwikkelen van een project met samenwerkingspartners of het ondersteunen bij bedrijfsfinanciering stellen andere eisen aan de ondersteuning aan de ondernemer. Welke ondersteuning het programma van ENZUID gaat bieden is een te maken keuze.

Ook kent een aantal projecten pas commercialisatie na het gestelde ambitiejaar 2025. Of zijn er nog drempels in de business case die snelle opschaling in de weg staan. Keuzes voor de projecten die ondersteund worden vanuit het programma geven daarmee ook uitdagingen richting de ambitie dat het programma nastreeft: 2025, als datum voor opschaling naar industriële schaal.

Financieren programma

Aandacht voor de korte en lange termijn

Het programma is een langjarige opgave. Daarbij is het van belang om korte termijnsuccessen te genereren die het vertrouwen versterken en de programmatische aanpak op gang brengen. Het toeleiden van rijpe projecten naar financieringsprogramma's die op korte termijn open gaan (REACT-EU, DEI+, JTF) biedt hier kansen.

Tegelijkertijd is een focus op lange termijn cruciaal om de programmatische aanpak uit te werken en de benodigde euro's te mobiliseren voor de grote opgave die daadwerkelijk impact maken. Voor ENZUID is het essentieel om altijd deze twee sporen in de gaten te houden: investeren in de toekomst en de blik op nu houden.

1. Scoor op korte termijn met één (of meer) rijp project

2. Werk aan programmatische aanpak en uitwerking governance

3. Investeer in de toekomst: Sorteert voor en organiseert lobby richting financiers voor grote financieringsopgave van het programma

Logische vervolgstappen

1	Breng alle 'kennis' aspecten in beeld per project
2	'Kennissen': breng consortium per project in beeld
3	Bundel waar mogelijk en activeer de lobby richting subsidieverstrekker
4	'Kassa': Positioneer 'rijp' projecten in het financieringslandschap
5	Start tijdig met projectontwikkeling richting aanvraag

Reminders

Waak voor opportunistische drijfveren

Volg de route
'kennis > kennissen > kassa'
en niet andersom.

Kortom: eerste focus op inhoud en samenwerking, niet op euro's.

Begin op tijd met uw subsidieaanvraag

De meest gemaakte fout bij het aanvragen van subsidie is om te laat te beginnen.

Een subsidieaanvraag doet u er niet zomaar 'even bij'; dit vergt tijd en aandacht.

Begin bij voorkeur een half jaar voor de geplande projectstart.

Strategie eerst, organisatie is volgend

Let op hardlopers en projecten die de aandacht van programma opeisen, alvorens uw denkproces is voltooid

Diverse projectstadia, verschillende financieringspartners

Is het een subsidie, garantie of achtergestelde lening?

Publieke financiers, banken, publieke revolverende fondsen stellen allemaal eisen aan hun inbreng

Verdiep u in de doelstellingen van de subsidieverstrekker

Dit leidt tot een beter aansluitende subsidieaanvraag.

Check elke keer de aanvraagprocedure; dit is altijd anders.

Colofon

Dit rapport is opgesteld door ERAC,
in opdracht van ENZUID.

10 december 2020

Contact

Luuk Hammecher (ENZuid)
l.hammecher@enzuid.nl

Disclaimer

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ENZuid.

EN Zuid